

การพัฒนารูปแบบการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการรังแกผู้อื่นของ
นักเรียนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดยะลา

Development of models for prevention of students at
risk of having bullying behavior in Islamic private schools
in Yala Province

เกษตรชัย และหิมี¹

Kasetchai Laeheem

Abstract

The objective of this research was to develop models for prevention students at risk of having bullying behavior in Islamic private schools in Yala Province. Data were collected through brainstorming meetings and critique meetings with 14 representatives from each group of class teachers, and of teachers from student welfare, guidance and counselling, and student development departments totaling 70 representatives. Then content analysis was performed on the data using the principles of logic to compare related concepts, theories, and research reports with the context based on grounded theory.

¹รองศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาสารัตถศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่
Associate Professor Ph.D., Department of Education, Faculty of Liberal Arts, Prince of
Songkla University, Hat Yai Campus.

The study found two levels of models for prevention students at risk of having bullying behavior in Islamic private schools in Yala Province: classroom level and school level. The model of classroom level consisted of 5 steps: 1) getting to know students individually, 2) screening the students, 3) correcting risky behaviors, 4) promoting and preventing risky behaviors, and 5) referring the risky group of students to the school level. The model of school level which consisted of 2 steps: 1) Using group study activities (Halakah) on solving the risky behaviors, and 2) referring the risky group of students to external experts. The results of this study would be useful for related individuals and organizations in forming policy for preventing and solving the problem of bullying behavior timely before it becomes more severe and become a social problem that is difficult to solve in the future.

Keywords: Model development, model for prevention of risky behavior, bullying behavior, students, Islamic private school

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการรังแกผู้อื่นของนักเรียนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดยะลา เก็บข้อมูลโดยการประชุมระดมสมอง และประชุมวิพากษ์กับตัวแทนครูประจำชั้น ครูฝ่ายปกครอง ครูฝ่ายแนะแนว ครูฝ่ายพัฒนาศักยภาพนักเรียน และผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มละ 14 คน รวมเป็น 70 คน แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหา

โดยใช้หลักตรรกเทียบเคียงแนวความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยควบคุมบริบท และยึดตามแนวทฤษฎีฐานราก

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการรังแกผู้อื่นของนักเรียนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดยะลามี 2 ระดับ คือ ระดับชั้นเรียนและระดับโรงเรียน โดยระดับชั้นเรียน มี 5 ขั้นตอน คือ 1) การทำความรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การแก้ไขพฤติกรรมเสี่ยง 4) การส่งเสริมและป้องกันพฤติกรรมเสี่ยง และ 5) การส่งต่อนักเรียนกลุ่มเสี่ยงให้กับระดับโรงเรียน และระดับโรงเรียน มี 2 ขั้นตอน คือ 1) การแก้ไขพฤติกรรมเสี่ยงโดยใช้กิจกรรมกลุ่มศึกษา (ฮัลเกาะห์) และ 2) การส่งต่อนักเรียนกลุ่มเสี่ยงให้กับผู้เชี่ยวชาญนอกโรงเรียน ซึ่งผลการศึกษานี้เป็นประโยชน์ต่อบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสำหรับกำหนดนโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมรังแกของนักเรียนได้อย่างทันท่วงที ก่อนที่ปัญหาดังกล่าวจะทวีความรุนแรงมากขึ้นจนกลายเป็นปัญหาดังคมที่ยากต่อการแก้ไขในอนาคต

คำสำคัญ: การพัฒนารูปแบบ รูปแบบการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยง การรังแกผู้อื่น
นักเรียน โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

บทนำ

พฤติกรรมเสี่ยงต่อการรังแกผู้อื่นระหว่างนักเรียนที่เกิดขึ้นอย่างแพร่หลายในหลายโรงเรียนทั่วประเทศถือว่าเป็นปัญหาที่นักเรียน ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษา ต่างก็รู้กันดีว่าเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องจนกลายเป็นปัญหานานาวิถกถกวลอย่างยิ่งที่ส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพชีวิต สภาพจิตใจ อารมณ์ และร่างกายของนักเรียน โดยเฉพาะนักเรียนที่เป็นเหยื่อจากการถูกรังแกมักจะได้รับบาดเจ็บ

มีความทุกข์ และกลายมาเป็นรอยแผลหรือความทรงจำจนกระทั่งโตเป็นผู้ใหญ่ รวมทั้งยังเป็นปัญหาที่บุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายต้องให้ความสำคัญและตระหนักเป็นอย่างมากที่ต้องร่วมมือร่วมใจกันแก้ไขและป้องกันปัญหาดังกล่าวอย่างจริงจังและเป็นรูปธรรมมากขึ้น (Laeheem, 2009) เนื่องจากสังคมไทยมักมองข้ามปัญหาดังกล่าวไป โดยมักคิดว่าพฤติกรรมเสี่ยงต่อการรังแกผู้อื่นเป็นเรื่องปกติธรรมดา หรือถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของพฤติกรรมตามปกติที่เด็กนักเรียนในวัยนี้มักมีการเล่นกันอย่างสนุกสนานและอาจมีการเล่นที่รุนแรงจนเลยขอบเขตไปบ้าง จึงไม่ได้ให้ความสำคัญ ไม่ตระหนัก และไม่ให้ความสนใจกับการแก้ไขปัญหารังแกกันของนักเรียนเท่าที่ควร (Tapanya, 2006; Laeheem, 2013a) การแสดงออกทางพฤติกรรมที่นำไปสู่การมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการรังแกผู้อื่นโดยส่วนใหญ่มักเป็นพฤติกรรมของนักเรียนที่มีความแข็งแรงกว่าหรือที่มีจำนวนมากกว่าไปกระทำต่อนักเรียนที่มีความอ่อนแอกว่าหรือที่มีปมด้อยหรือที่มีร่างกายไม่สมประกอบโดยการทำร้ายร่างกาย อารมณ์ความรู้สึก จิตใจ และกีดกันทางสังคม (Farrington, 1993; Laeheem, 2013a) โดยสาเหตุสำคัญที่มีผลต่อการมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการรังแกผู้อื่นระหว่างนักเรียนเนื่องจากนักเรียนคิดว่าเป็นเรื่องความสนุกสนาน ต้องการเรียกร้องความสนใจ และต้องการแสดงพลังอำนาจ (Besag, 1989; Laeheem, 2013a) ในขณะที่นักเรียนที่ต้องเป็นเหยื่อจากการรังแกมีความรู้สึกที่โรงเรียนไม่ปลอดภัย มีความวิตกกังวล เศร้าซึม เพื่อนปฏิเสธในการคบหา ถูกกีดกันไม่ให้เข้าร่วมกลุ่ม ลาออกจากโรงเรียน และในที่สุดอาจตัดสินใจพกพาอาวุธไปโรงเรียน เช่น มีด ไม้ และปืน เป็นต้น เพื่อป้องกันตนเองหรือเพื่อแก้แค้น (Boulton & Underwood, 1992; Craig, 1998; Laeheem, 2013a)

ดังนั้นถ้าหากบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะละเลยต่อปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงต่อการรังแกผู้อื่นที่เกิดขึ้น แล้วไม่ได้ให้ความสนใจที่จะดำเนินการปัญหาดังกล่าวอย่างจริงจังแล้วอาจทำให้นักเรียนทั้งที่เป็นเหยื่อจากการถูกรังแกและเป็นผู้ที่รังแกผู้อื่นได้รับผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมมากมาย กล่าวคือ นักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการรังแกผู้อื่นถ้าสามารถแสดงพฤติกรรมการรังแกเพื่อนนักเรียนเป็นประจำอย่างต่อเนื่องและมีพฤติกรรมรังแกซ้ำ ๆ กันหลาย ๆ ครั้ง อาจส่งผลทำให้กลายเป็นนิสัยความเคยชิน จนส่งผลทำให้โตเป็นผู้ใหญ่ที่ชอบแสดงพฤติกรรมหยาบคาย ก้าวร้าว เกราะป่าเถื่อน อันธพาล และในที่สุดอาจกลายเป็นอาชญากร (Besag, 2006; Laeheem, 2013a) ดังที่มีการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับการก่ออาชญากรรมของเด็กในประเทศไทย เช่น การขโมยเงินพ่อแม่ การทำร้ายพ่อแม่ การทำร้ายครู การชู้กรงโครก การชู้ฆ่าเพื่อน การตบตี การทะเลาะวิวาทกัน การยกพวกตีกัน และการรับน้องอย่างโหดเหี้ยมทารุณ เป็นต้น (Pengpinij, 2006) โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาจส่งผลต่อเนื่องทำให้เกิดปัญหาการใช้ความรุนแรงในครอบครัว ทั้งการกระทำต่อคู่สมรส การกระทำต่อบุตรหลาน และการกระทำต่อบิดามารดาที่แก่ชรา ในขณะที่นักเรียนที่ถูกเพื่อนรังแกมักได้รับผลกระทบด้วยเช่นกัน เช่น ทำให้การใช้ชีวิตในโรงเรียนไม่มีความสุข เกิดความทุกข์ใจ มีความเครียด มีความหวาดระแวง และบางกรณีมีการพกพาอาวุธเพื่อใช้ในการป้องกันตัวหรือใช้แก้แค้นกับนักเรียนที่เคยรังแกตนมาก่อน เป็นต้น รวมทั้งเกิดปัญหาการฆ่าตัวตายเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาที่เกิดขึ้น (Laeheem, 2013a)

จากการศึกษาถึงความชุกของพฤติกรรมรังแกผู้อื่นของนักเรียนในประเทศไทย พบว่านักเรียนในประเทศไทยมีพฤติกรรมรังแกผู้อื่นร้อยละ 42 และเมื่อจำแนกตามภูมิภาคปรากฏว่าพบร้อยละ 44 ในภาคเหนือ พบร้อยละ 40 ในภาคกลาง พบร้อยละ 39 ในภาคตะวันตก พบร้อยละ 35 ในตะวันออกเฉียงเหนือ และพบร้อยละ 27

ในภาคใต้ (Tapanya, 2006) นักเรียนในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่มีพฤติกรรมการรังแกผู้อื่น 56.7 (Junlapiya, 2007) นักเรียนในจังหวัดปัตตานีมีพฤติกรรมรังแกร้อยละ 18.5 (Yodprang, 2007) นักเรียนประถมศึกษาในจังหวัดปัตตานีมีพฤติกรรมการรังแกร้อยละ 32.9 (Laeheem et al., 2008) และร้อยละ 20.9 (Laeheem et al., 2009) นักเรียนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานีมีพฤติกรรมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.09 (Laeheem, 2013b) นักเรียนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดสงขลามีพฤติกรรมการรังแกอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.78 (Laeheem & Sungkharat, 2012a; Laeheem & Sungkharat, 2014) และนักเรียนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดสงขลามีพฤติกรรมการรังแกร้อยละ 37.9 (Laeheem, 2014)

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าพฤติกรรมเสี่ยงต่อการรังแกผู้อื่นระหว่างนักเรียนเป็นปัญหาที่ต้องให้ความสำคัญ ให้ความสนใจ และให้ความเอาใจใส่เป็นพิเศษจากบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรง เพื่อให้ความช่วยเหลือและปรับปรุงแก้ไขให้เป็นพฤติกรรมที่เหมาะสม และเป็นการป้องกันไม่ให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่รุนแรงมากขึ้นต่อไป ซึ่งวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้ทราบถึงพฤติกรรมการรังแกกันของนักเรียน คือ การใช้แบบคัดกรองเพื่อวัดพฤติกรรมเสี่ยงต่อการรังแกและใช้โปรแกรมกิจกรรมกลุ่มศึกษาโดยแบบคัดกรองเพื่อวัดพฤติกรรมเสี่ยงต่อการรังแกเป็นเครื่องมือหนึ่งที่ใช้ในการพิจารณาเพื่อจำแนกบุคคลออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มปกติและกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหาตามเกณฑ์การคัดกรอง เพื่อให้การช่วยเหลือป้องกันหรือแก้ไขปัญหาดังแต่กรณี (Department of Mental Health, 2001; Laeheem & Sungkharat, 2012b) ในขณะที่การใช้โปรแกรมกิจกรรมกลุ่มศึกษาเพื่อแก้ไขหรือป้องกันลดพฤติกรรมเสี่ยงต่อการรังแกผู้อื่น เป็นโปรแกรมที่มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ และผ่าน

กระบวนการศึกษาวิจัยหรือทดลองตามหลักวิชาการแล้ว โดยอาจนำแบบคัดกรองเพื่อวัดพฤติกรรมเสี่ยงต่อการรังแกของนักเรียนมาใช้ควบคู่กัน เพื่อเป็นการคัดกรองนักเรียนสำหรับการแก้ไขได้อย่างถูกต้องตรงกับบุคคล (Laeheem, 2013a; Laeheem, 2013b; Laeheem, 2013c; Laeheem, 2013d) โดยจำเป็นต้องมีการพัฒนารูปแบบการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการรังแกผู้อื่นของนักเรียนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เพื่อให้โรงเรียนเป้าหมายสามารถนำวิธีการและแนวทางในการแก้ไขหรือป้องกันลดพฤติกรรมเสี่ยงต่อการรังแกผู้อื่นไปใช้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพสูงสุด

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการรังแกผู้อื่นของนักเรียนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดยะลา เพื่อศึกษาว่ากระบวนการในการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการรังแกผู้อื่นของนักเรียนควรมีรูปแบบอย่างไร ซึ่งผลที่ได้จะเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้โรงเรียนมีการนำแบบคัดกรองพฤติกรรมการรังแกและโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มศึกษาไปใช้อย่างเป็นรูปธรรมและสามารถคัดกรองนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการรังแกได้อย่างถูกต้อง แม่นยำ และสามารถแก้ไขปัญหาถูกบุคคล นอกจากนี้ยังเป็นประโยชน์ต่อการจัดการกับปัญหาพฤติกรรมรังแกของนักเรียน ก่อนจะทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นจนเป็นปัญหาของสังคมและช่วยกันแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างทันทั่วทั้ง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนารูปแบบการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการรังแกผู้อื่นของนักเรียนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดยะลา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้ให้ข้อมูลหลักที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ครูในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดยะลา จำนวน 70 คน จากตัวแทน 5 กลุ่ม กลุ่มละ 14 คน คือ ตัวแทนครูประจำชั้น ครูฝ่ายปกครอง ครูฝ่ายแนะแนว ครูฝ่ายพัฒนาศักยภาพนักเรียน และผู้บริหารสถานศึกษา โดยเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลด้วยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (multi stage sampling) ดังนี้ ขั้นที่ 1 กำหนดขนาดโรงเรียนออกเป็น 3 ขนาดตามเกณฑ์ของกระทรวงศึกษาธิการ (Ministry of Education, 2015) โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ คือ โรงเรียนขนาดเล็ก คือ โรงเรียนที่จำนวนนักเรียนต่ำกว่า 500 คน (มี 10 โรงเรียน) โรงเรียนขนาดกลาง คือ โรงเรียนที่จำนวนนักเรียน 501-1,500 คน (มี 4 โรงเรียน) และโรงเรียนขนาดใหญ่ คือ โรงเรียนที่จำนวนนักเรียนมากกว่า 1,500 คน (มี 1 โรงเรียน) ขั้นที่ 2 เลือกโรงเรียนในแต่ละขนาดตามสัดส่วน (ใหญ่ 1: กลาง 4: เล็ก: 10) ได้โรงเรียนขนาดใหญ่ 1 โรงเรียน ขนาดกลาง 2 โรงเรียน และขนาดเล็ก 4 โรงเรียน โดยใช้วิธีการเลือกแบบสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีการจับฉลากแบบไม่ใส่คืน ได้ทั้ง 7 โรงเรียน ขั้นที่ 3 กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักทั้ง 5 กลุ่ม โดยขอความร่วมมือให้โรงเรียนคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักโรงเรียนละ 2 คนต่อกลุ่ม รวมเป็น 10 คนต่อโรงเรียน และรวมทั้งหมด 70 คน

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยออกเก็บข้อมูลภาคสนามร่วมกับนักวิจัยผู้ช่วยซึ่งมีประสบการณ์ในการเก็บข้อมูลมาแล้วหลายเรื่อง โดยจะเน้นนักวิจัยในพื้นที่ที่จะเก็บข้อมูลเป็นหลัก โดยจะมีการจัดอบรมนักวิจัยผู้ช่วยเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการเก็บข้อมูลภาคสนามให้ตรงกัน แล้วดำเนินการเก็บข้อมูล 2 วิธีการคือ วิธีการที่ 1 การประชุมระดมสมองเพื่อร่วมกันวิเคราะห์กรอบประเด็นหลักในการกำหนดรูปแบบการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อ

การรังแกผู้อื่นของนักเรียน และวิธีการที่ 2 การประชุมวิพากษ์เพื่อร่วมกัน
วิพากษ์วิจารณ์รูปแบบการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการรังแกผู้อื่นของนักเรียนให้มีความสมบูรณ์ เป็นรูปธรรม และสามารถไปใช้ประโยชน์ได้จริง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แนวทางการประชุมระดมสมองและแนวทางการประชุมวิพากษ์ ที่ผู้วิจัยพัฒนามาจากการสังเคราะห์ผลการวิจัยและการทบทวนแนวคิดทฤษฎี แล้วให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา ความเหมาะสม และความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาด้วยการยึดหลักตรรกะเทียบเคียงแนวความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยควบคุมบริบทและยึดตามแนวทฤษฎีฐานราก (grounded theory method) ตามขั้นตอนดังนี้ คือ ขั้นที่ 1 การเปิดรหัส โดยนำข้อมูลจากการประชุมระดมสมอง และประชุมวิพากษ์ทำการเปิดรหัสให้ได้มากที่สุด โดยการเปิดรหัสแบบประโยคต่อประโยคหรือย่อหน้าต่อย่อหน้า โดยแบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ การเปิดรหัสตามข้อมูลที่ได้จากคำพูด ข้อโต้แย้ง ข้อเสนอแนะ และการแลกเปลี่ยน โดยการจัดแยกและจัดรวมเนื้อหาและประเด็นที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลหลัก และการเปิดรหัสตามข้อบ่งชี้ทางทฤษฎี เป็นการนำความรู้จากการศึกษาค้นคว้าเอกสาร แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นการเชื่อมโยงกับข้อมูลเนื้อหาและประเด็นที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลหลัก ขั้นที่ 2 การสร้างหัวข้อ โดยการพิจารณาจัดหมวดหมู่ของรหัสที่มีความคล้ายกัน หรือมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันทางใดทางหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็น บริบท เงื่อนไข หรือผลลัพธ์ ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ตามกระบวนการของปรากฏการณ์หรือข้อมูลเนื้อหาและประเด็นที่ได้จากผู้ให้

ข้อมูลหลักอย่างชัดเจน และ ขั้นที่ 3 การเปิดรหัสสัมพันธ์ เป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหัวข้อที่ได้กับบริบทที่เกิดขึ้น เพื่อให้ได้หัวข้อหลักและหัวข้อย่อยตลอดจนหัวใจของสาระ

5. การพิทักษ์สิทธิกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักและโรงเรียนเป้าหมาย

ผู้วิจัยดำเนินการพิทักษ์สิทธิกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักและโรงเรียนเป้าหมายโดยคำนึงถึงหลักจริยธรรม 3 ประการคือ 1) หลักความเคารพในบุคคล (respect for persons) โดยขออนุญาตและขอความยินยอมในการให้ข้อมูลด้วยความสมัครใจ การสนทนาสื่อสารจะใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ผู้ให้ข้อมูลหลักและโรงเรียนเป้าหมายมีสิทธิที่จะถอนตัวได้ตลอดเวลา ข้อมูลส่วนบุคคลและข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียนถูกเก็บรักษาไว้เป็นความลับ ตลอดจนไม่เปิดเผยพื้นที่เป้าหมายที่ทำการวิจัยครั้งนี้ 2) หลักคุณประโยชน์ ไม่ก่ออันตราย (beneficence, non-maleficence) โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของสังคมโดยรวม ดำเนินการสอดคล้องกับสภาพของพื้นที่และไม่กระทบต่องานประจำ โดยมีการนัดหมายวัน เวลาก่อนการดำเนินการทุกครั้ง และ 3) หลักความยุติธรรม (justice) โดยคำนึงถึงความโปร่งใส และการได้รับความยุติธรรมของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักและโรงเรียนเป้าหมาย เช่น มีการบอกถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย รูปแบบและรายละเอียดของการวิจัย และในการบันทึกเสียงและถ่ายภาพผู้วิจัยจะสอบถามถึงความสมัครใจของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผลและอภิปรายผลการวิจัย

รูปแบบในการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการรังแกผู้อื่นของนักเรียนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดยะลาควรมีการดำเนินการอย่างเป็นระบบและมีขั้นตอนที่ชัดเจน โดยดำเนินการใน 2 ระดับ คือ ระดับชั้นเรียนโดยมีครูประจำชั้นเป็นผู้ดำเนินการ และระดับโรงเรียนโดยมีครูฝ่ายปกครองและฝ่ายพัฒนาศักยภาพนักเรียน

เป็นผู้ดำเนินการ ซึ่งต้องอาศัยการประสานงานความร่วมมือกับกลุ่มนักเรียน เพื่อนครู และพ่อแม่ผู้ปกครอง และต้องได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากผู้บริหารสถานศึกษา เป็นอย่างดี รวมทั้งต้องมีวิธีการและเครื่องมือการดำเนินงานที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม โดยเน้นกระบวนการป้องกันและส่งเสริมพฤติกรรมให้เป็นพฤติกรรมปกติ และ กระบวนการแก้ไขและปรับพฤติกรรมเสี่ยงต่อการรังแกผู้อื่นของนักเรียน ดังนี้

1. ระดับชั้นเรียน เป็นการดำเนินการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการรังแกผู้อื่น ของนักเรียนชั้นเบื้องต้นและมีความเสี่ยงอยู่ในระดับต่ำถึงปานกลาง จากการใช้ แบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการรังแกผู้อื่น และมีการพิจารณาแล้วว่าครูสามารถ ที่จะดำเนินการป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมเสี่ยงดังกล่าวได้ โดยมีครูประจำชั้นเป็น ผู้รับผิดชอบหลักในการดำเนินการ และมีการประสานงานเพื่อความร่วมมือกับกลุ่ม นักเรียน เพื่อนครู ผู้ปกครอง และผู้บริหาร โดยมีรูปแบบในการดำเนินการดังนี้

1.1 การทำความรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล เนื่องจากนักเรียนแต่ละคน มีพื้นฐานทางครอบครัว ชีวิตความเป็นอยู่ สภาพแวดล้อม และประสบการณ์ ที่แตกต่างกัน ซึ่งมีผลต่อการหล่อหลอมและเรียนรู้ในการแสดงพฤติกรรมที่หลากหลาย รูปแบบทั้งด้านบวกและด้านลบ จึงมีความจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งที่ครูประจำชั้นต้อง ศึกษาและทำความรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการใช้ ประกอบการพิจารณาจัดกลุ่มออกเป็นกลุ่มตามที่มีพฤติกรรมปกติและกลุ่มที่มี พฤติกรรมเสี่ยงต่อการรังแกผู้อื่น โดยครูประจำชั้นสามารถทำได้หลายวิธี เช่น การสัมภาษณ์นักเรียนเป็นรายบุคคล การสัมภาษณ์เพื่อนนักเรียน การสังเกต พฤติกรรม การเยี่ยมบ้านนักเรียน การศึกษาข้อมูลจากระเบียนสะสม และการ ประเมินตนเองของนักเรียน เป็นต้น ดังคำกล่าวที่ว่า การรู้ข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับตัว นักเรียนแต่ละคนเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ครูประจำชั้นมีความเข้าใจนักเรียน

แต่ละคนมากขึ้น สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อการคัดกรองนักเรียน และเป็นประโยชน์ในการส่งเสริมการป้องกันและแก้ไขปัญหาทางพฤติกรรมของนักเรียนได้อย่างถูกต้องและทำให้เกิดข้อผิดพลาดต่อการช่วยเหลือนักเรียนได้น้อยที่สุดหรือไม่เกิดข้อผิดพลาดเลย (Office of Mental Health Development, 2003) ครูต้องมีการศึกษาและรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลเพื่อให้ทราบข้อบกพร่องของนักเรียนแต่ละคน โดยครูต้องให้เครื่องมือและวิธีการที่หลากหลาย เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การสำรวจ การทดสอบ การเยี่ยมบ้านนักเรียน การวิเคราะห์ระเบียนสะสม (Nittaya, 2008; Boonliam, 2010) และครูประจำชั้นต้องดำเนินการจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนและทำความเข้าใจกับนักเรียนให้มากขึ้นโดยการอาศัยวิธีการจัดทำระเบียนสะสม แบบประเมินพฤติกรรมนักเรียน แบบบันทึกทางอารมณ์ แบบสังเกต และแบบสัมภาษณ์ (Phonrachom, 2012; Ketphukhiao, 2012)

1.2 การคัดกรองนักเรียน หลังจากที่มีจำแนกนักเรียนเบื้องต้นออกเป็น 2 กลุ่มแล้วควรมีการนำแบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการรังแกผู้อื่นมาวัดกับนักเรียนอีกครั้งเพื่อเป็นยืนยันข้อมูลว่ามีการจำแนกนักเรียนได้ถูกต้องและตรงบุคคลมากยิ่งขึ้น ซึ่งครูประจำชั้นอาจวัดเฉพาะนักเรียนที่คาดว่าจะมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการรังแกผู้อื่นหรืออาจวัดกับนักเรียนทุกคนก็ได้แล้วแต่กรณี เพื่อให้ครูประจำชั้นสามารถดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว ซึ่งบางกรณีอาจมีความจำเป็นต้องแก้ไขโดยเร่งด่วน โดยผลการคัดกรองนักเรียนจำเป็นต้องเก็บเป็นความลับและต้องระมัดระวังอย่างยิ่งไม่ให้นักเรียนรับรู้ว่าจะถูกจัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มที่มีปัญหา ป้องกันการล้อเลียนในหมู่เพื่อนนักเรียนอีกด้วย นอกจากนี้ทางโรงเรียนต้องมีกระบวนการในการขอความร่วมมือกับทางพ่อแม่ผู้ปกครอง โดยทำการประสานงานกับผู้ปกครองเพื่อช่วยเหลือนักเรียน และโรงเรียนต้องมีความระมัดระวังเกี่ยวกับการสื่อสารและต้องให้ผู้ปกครองเข้าใจ

ถึงผลดีผลเสียของการคัดกรองและการแก้ไขปัญหาวฤทธิกรรมที่นักเรียนคนดังกล่าว กำลังประสบอยู่ ซึ่งนักเรียนกลุ่มที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต้องได้รับการแก้ไขพฤติกรรมเสี่ยง (ข้อ 1.3) และนักเรียนกลุ่มปกติควรได้รับการส่งเสริมและป้องกันพฤติกรรม ดังกล่าวที่ว่า การคัดกรองนักเรียนเป็นการพิจารณาข้อมูลนักเรียนเพื่อจัดกลุ่ม นักเรียนเป็นกลุ่มปกติหรือกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหา เพื่อหาวิธีการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนได้อย่างถูกต้อง ถ้าหากครูไม่ได้คัดกรองนักเรียนเพื่อจัดกลุ่มแล้ว ความชัดเจน ในเป้าหมายเพื่อการแก้ไขปัญหานักเรียนจะมีน้อยลง มีผลต่อความรวดเร็วในการ ช่วยเหลือ ซึ่งบางกรณีจำเป็นต้องแก้ไขโดยเร่งด่วน (Office of Mental Health Development, 2003) การคัดกรองนักเรียนทำให้ครูรับรู้ถึงจุดแข็งจุดอ่อนของนักเรียน แต่ละเป็นควาว่านักเรียนคนใดควรได้รับการพิจารณาในการส่งเสริมและป้องกัน พฤติกรรมเสี่ยงและนักเรียนคนใดควรได้รับการพิจารณาแก้ไขพฤติกรรมเสี่ยงได้อย่าง เหมาะสมตามสภาพการณ์ ซึ่งครูประจำชั้นต้องมีความรู้ความเข้าใจและความชำนาญใน การวิเคราะห์ผลการคัดกรอง (Marnhet, 2010; Nittaya, 2008) ครูประจำชั้น สามารถคัดกรองนักเรียนออกเป็นกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา เพื่อแยก ปัญหาและหาแนวทางในการส่งเสริมแก้ไขได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมกับสภาพปัญหา ของนักเรียน (Phonrachom, 2012; Ketphukhiao, 2012)

1.3 การแก้ไขและปรับพฤติกรรมเสี่ยงแก่นักเรียนกลุ่มเสี่ยง เป็นการ ดำเนินการให้ความช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มดังกล่าวนี้อย่างใกล้ชิดมากเป็นพิเศษ โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องมีกระบวนการให้คำปรึกษาเบื้องต้นเพื่อเป็นการผ่อนคลาย ปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงต่อการรังแกผู้อื่นให้ลดน้อยลงทั้งด้านความรู้สึกนึกคิดและการ แสดงออกพฤติกรรมที่สื่อถึงการรังแกผู้อื่นทั้งทางวาจา อารมณ์ และการกระทำ โดยมุ่งหวังให้นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้นต่อไป ซึ่งครูประจำชั้น

ควรมีการสร้างสัมพันธ์ภาพประกอบดี ทำความเข้าใจกับปัญหาและลักษณะของพฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออก และรวมกันช่วยเหลือนักเรียนเพื่อยุติพฤติกรรมดังกล่าว โดยครูประจำชั้นต้องมีการจัดทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับการให้คำปรึกษาเพื่อให้การช่วยเหลือมีประสิทธิภาพมากขึ้นและมีการดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนมากขึ้น ซึ่งบางครั้งต้องอาศัยความร่วมมือทั้งจากเพื่อนนักเรียน เพื่อนครู และพ่อแม่ผู้ปกครอง ด้วย เช่น การใช้กิจกรรมเสริมหลักสูตร การใช้กิจกรรมในห้องเรียน การใช้กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน การใช้กิจกรรมโฮมรูม การใช้กิจกรรมซ่อมเสริม การให้นักเรียนอาบน้ำ ละครหมาด การให้นักเรียนอ่านอัลกุรอานและพระวจนะของท่านศาสดามุฮัมมัด และการให้ละหมาดละหมาด เป็นต้น ซึ่งเมื่อนักเรียนมีพฤติกรรมเสี่ยงลดน้อยลง หรือไม่มีพฤติกรรมเสี่ยงแล้วนักเรียนกลุ่มดังกล่าวควรได้รับการส่งเสริมและป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อไปในข้อ 1.4 และถ้าไม่สามารถแก้ไขพฤติกรรมเสี่ยงได้ครูประจำชั้นต้องพิจารณาว่าจะพยายามแก้ไขต่อไปหรือส่งต่อไปให้กับระดับโรงเรียนที่มีครูฝ่ายปกครอง และครูฝ่ายพัฒนาศักยภาพนักเรียนเป็นผู้ดำเนินการ (ข้อ 1.5) ดังผลการศึกษาที่พบว่าครูประจำชั้นควรให้ความสำคัญและดูแลเอาใจใส่นักเรียนที่อยู่ในกระบวนการแก้ไขพฤติกรรมเสี่ยงอย่างเท่าเทียมกันทุกคนและดูแลอย่างใกล้ชิดสม่ำเสมอ โดยไม่ปล่อยปละละเลยนักเรียนจนกลายเป็นปัญหาของสังคม ดังนั้นการแก้ไขปัญหานักเรียนจึงเป็นภาระที่ยิ่งใหญ่และมีคุณค่าอย่างมากในการพัฒนาให้นักเรียนเติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณภาพของสังคมต่อไป (Office of Mental Health Development, 2003) ครูประจำชั้นต้องมีความตระหนักและถือเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบที่ต้องให้การดูแลช่วยเหลือแก้ไขพฤติกรรมเสี่ยงของนักเรียน และควรมีการศึกษาหาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคนิควิธีการในการหากิจกรรมที่เหมาะสมที่ใช้ในกระบวนการแก้ไขพฤติกรรมเสี่ยงของนักเรียนดังกล่าว โดยเน้นให้นักเรียนมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

ในทางที่ดีขึ้น นักเรียนมีความภาคภูมิใจในตนเอง เช่น การให้คำปรึกษาเบื้องต้นแก่นักเรียนแบบกัลยาณมิตร การออกเยี่ยมเยียนบ้านนักเรียน และการจัดกิจกรรมเครือข่ายผู้ปกครองนักเรียน เป็นต้น (Ketphukhiao, 2012; Phonrachom, 2012) และครูประจำชั้นและผู้ที่เกี่ยวข้องได้ให้ความช่วยเหลือเบื้องต้นแก่นักเรียนที่มีปัญหา เพราะเป็นกลุ่มที่มีปัญหาชัดเจนเป็นรูปธรรม และส่งผลกระทบทั้งต่อตนเอง เพื่อนนักเรียน และพ่อแม่ผู้ปกครอง ซึ่งเป็นกลุ่มคนที่ต้องได้รับการให้ความช่วยเหลืออย่างเร่งด่วน รวมทั้งควรแจ้งและขอความร่วมมือให้ผู้ปกครองได้รับทราบและเข้าใจถึงความจำเป็นในการแก้ไขพฤติกรรมของบุตรหลาน และร่วมกันเฝ้าระวังพฤติกรรมของนักเรียนอย่างใกล้ชิดและเป็นกรณีพิเศษ (Marnhet, 2010; Nittaya, 2008)

1.4 การส่งเสริมและป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงแก่นักเรียน เป็นการดำเนินการควบคุม ดูแล และส่งเสริมนักเรียนที่ถูกจำแนกจากการคัดกรองให้อยู่ในกลุ่มปกติไม่ให้มีพฤติกรรมการรังแกผู้อื่นหรือมีโอกาสมักจะมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการรังแกผู้อื่นในโอกาสข้างหน้า รวมทั้งเป็นการควบคุมดูแลและป้องกันมิให้นักเรียนกลุ่มที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการรังแกผู้อื่นที่ได้รับการแก้ไขพฤติกรรมเสี่ยงให้อยู่ในกลุ่มปกติแล้วกลับไปอยู่ในกลุ่มที่พฤติกรรมเสี่ยงอีกต่อไป ซึ่งนับว่าเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนที่อยู่ในความดูแลของครูประจำชั้นทั้งนักเรียนกลุ่มปกติและกลุ่มเสี่ยงที่ได้รับการแก้ไขพฤติกรรมแล้วมีความภาคภูมิใจในตัวเองและเป็นนักเรียนกลุ่มปกติที่มีคุณภาพตามที่โรงเรียนคาดหวังต่อไป โดยครูประจำชั้นสามารถทำได้หลายวิธี เช่น การจัดกิจกรรมโฮมรูม การจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน การจัดกิจกรรมกลุ่มจิตอาสา และบำเพ็ญประโยชน์ และการจัดกิจกรรมสร้างความรักความเป็นพี่น้องกันในอิสลาม เป็นต้น นอกจากนี้ในการป้องกันช่วยเหลือนักเรียนมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการดูแลและเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด รวมทั้งไม่ควรปล่อยปละละเลยนักเรียนจนมีโอกาสมิ

พฤติกรรมรังแกผู้อื่นขึ้นมา โดยครูประจำชั้นอาจดำเนินการโดยการให้คำปรึกษาเป็นการเบื้องต้นและการหากิจกรรมต่าง ๆ เพื่อป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการรังแกผู้อื่นต่อไป ดังคำกล่าวที่พบว่าการส่งเสริมและป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงแก่นักเรียนทั้งนักเรียนกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มที่มีปัญหาให้มีคุณภาพเพิ่มมากขึ้น ถือว่าเป็นภาระหน้าที่ที่ครูประจำชั้นต้องดำเนินการตามปกติ โดยการช่วยป้องกันมิให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติกลายเป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยงที่มีปัญหาและเป็นการช่วยให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มที่มีปัญหาที่เปลี่ยนมาเป็นนักเรียนกลุ่มปกติแล้วต้องกลับเป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มที่มีอีก (Department of Mental Health, 2003) โรงเรียนต้องสร้างความตระหนักแก่ครูประจำชั้นให้เห็นคุณค่าความจำเป็นของการส่งเสริมนักเรียนให้เป็นนักเรียนกลุ่มปกติตลอดไปและการป้องกันมิให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยงและมีปัญหาต้องกลับไปเป็นกลุ่มเสี่ยงและมีปัญหาอีกเหมือนเดิม โดยครูประจำชั้นต้องเสียสละในการดำเนินงานอย่างเต็มใจจริงจังและมุ่งผลสำเร็จ ซึ่งอาจเน้นกิจกรรมโฮมรูม กิจกรรมเพื่อนพ้องพี่น้องสัมพันธ์ โครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรม กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน และกิจกรรมรักสมัครสมานสามัคคี เป็นต้น (Ketphukhiao, 2012) และในการส่งเสริมและป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงแก่นักเรียนนั้นครูควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมทุกขั้นตอน ผสมผสานและบูรณาการการจัดกิจกรรมที่มาจากความต้องการของนักเรียนและแนวทางการจัดกิจกรรมของโรงเรียน เพื่อเป็นเสริมสร้างให้นักเรียนเหล่านี้ได้เข้าร่วมกิจกรรมความสนใจ ความสามารถ และความต้องการมากยิ่งขึ้น อันส่งผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมอย่างมีความสุขและโอกาสในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมก็มีมากยิ่งขึ้นด้วย (Marnhet, 2010; Nittaya, 2008)

1.5 การส่งต่อนักเรียนกลุ่มเสี่ยงให้กับระดับโรงเรียน เป็นกระบวนการแก้ไขพฤติกรรมเสี่ยงต่อการรังแกผู้อื่นที่มีครูฝ่ายปกครองและครูฝ่ายพัฒนาศักยภาพ

นักเรียนเป็นผู้ดำเนินการ ซึ่งครูประจำชั้นพิจารณาตัดสินใจแล้วว่าไม่สามารถที่แก้ไขพฤติกรรมเสี่ยงของนักเรียนคนดังกล่าวได้หรือเกิดความยากลำบากและมีปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการ และไม่สามารถดำเนินการต่อได้ รวมทั้งหากครูประจำชั้นยังพยายามที่จะแก้ไขต่อไปอาจเกิดยากลำบากมากยิ่งขึ้นหรือลุกลามกลายเป็นปัญหาที่มียุ่งยากซับซ้อนจนยากต่อการแก้ไข ดังนั้นครูก็ควรมีการส่งให้ระดับโรงเรียนช่วยดำเนินการและรับผิดชอบในการแก้ไขพฤติกรรมเสี่ยงของนักเรียนคนดังกล่าวต่อไป

ดังกล่าวของ Office of Mental Health Development (2003) ที่กล่าวว่า บางครั้งในการดำเนินการแก้ไขปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงของนักเรียนโดยครูประจำชั้นอาจไม่ประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประสบปัญหาความยากต่อการแก้ไขพฤติกรรม ดังนั้นครูประจำชั้นก็ควรตัดสินใจให้บุคคลและหน่วยงานระดับโรงเรียนรับช่วงต่อในการแก้ไขพฤติกรรมของนักเรียนคนดังกล่าวต่อไป เพื่อมิให้ปัญหานั้นได้รับการแก้ไขได้อย่างถูกต้อง รวดเร็วขึ้น และมีโอกาสประสบความสำเร็จมากขึ้น นอกจากนี้ Nittaya (2008) ศึกษาพบว่าถ้าหากครูประสบปัญหาในการดำเนินการแก้ไขพฤติกรรมของนักเรียนแล้วไม่ประสบความสำเร็จก็มีการดำเนินการส่งต่อให้โรงเรียนรับผิดชอบในการดำเนินการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าครูต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการส่งต่อนักเรียนและต้องมีการประสานงานและชี้แจงให้ผู้ปกครองนักเรียนได้รับทราบถึงความคืบหน้าของการดำเนินการแก้ไขพฤติกรรมเสี่ยง ซึ่งล้วนเป็นเรื่องละเอียดอ่อนที่ครูต้องดำเนินการอย่างระมัดระวัง รวมทั้งครูต้องมีการจัดทำสรุปแนวทางการแก้ไขปัญหาและผลการดำเนินงาน การประสานความช่วยเหลือกับบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย และติดตามประเมินพฤติกรรมนักเรียน ซึ่งถ้าหากพฤติกรรมดีขึ้นต้องส่งคืนนักเรียนไปยังครูประจำชั้นต่อไป รวมทั้ง Boonliam (2010) ยังศึกษาพบว่า โรงเรียนได้นำผลการคัดกรองนักเรียนกลุ่มเสี่ยง

โดยมีครูที่ปรึกษามาสรุปและวางแผนการดำเนินการส่งต่อนักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือ ป้องกัน และ แก้ไขให้นักเรียนมีพฤติกรรมดีขึ้น เพื่อให้นักเรียนได้รับการส่งเสริมพัฒนาและช่วยเหลืออย่างถูกต้องและรวดเร็วและ Ketphukhiao (2012) พบว่าในกระบวนการส่งต่อนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหาที่ไม่สามารถดำเนินแก้ไขพฤติกรรมตามเป้าหมายที่วางไว้ได้ควรมีการจัดให้มีครูที่รับผิดชอบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนทำหน้าที่กำกับ ติดตาม และดูแลโดยตรงในการดำเนินการรับช่วงต่อเพื่อให้ความช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มที่มีปัญหาดังกล่าว โดยมีมาตรการและแนวทางการดำเนินการที่ชัดเจน เป็นรูปธรรม และมีประสิทธิภาพมากกว่าแนวทางของครูประจำชั้น

2. ระดับโรงเรียน เป็นการดำเนินการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการรังแกผู้อื่นของนักเรียนหลังจากที่ครูประจำชั้นส่งต่อ หรือเป็นนักเรียนที่มีความเสี่ยงอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด จากการใช้แบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการรังแกผู้อื่น และมีการพิจารณาแล้วว่าครูประจำชั้นไม่สามารถที่จะดำเนินการป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมเสี่ยงดังกล่าวได้ โดยมีครูฝ่ายปกครองและครูฝ่ายพัฒนาศักยภาพนักเรียนเป็นผู้รับผิดชอบหลักในการดำเนินการ และมีการประสานงานเพื่อความร่วมมือกับกลุ่มนักเรียน เพื่อนครู ผู้ปกครอง และผู้บริหาร โดยมีรูปแบบในการดำเนินการดังนี้

2.1 การแก้ไขและปรับพฤติกรรมเสี่ยงโดยใช้โปรแกรมกิจกรรมกลุ่มศึกษา (ฮัลเกาะห์) ซึ่งเป็นโปรแกรมที่พัฒนามาจากกระบวนการวิจัยที่ผ่านการทดลองแล้ว และเป็นกิจกรรมที่เน้นการอบรมขัดเกลาตามรูปแบบอิสลามที่ให้ความสำคัญกับการให้ความรู้ด้านศาสนาทั้งในเรื่องหลักการศรัทธา หลักการปฏิบัติ และหลักคุณธรรมจริยธรรมอิสลาม รวมทั้งการฝึกให้มีการปฏิบัติศาสนกิจ โดยมีรูปแบบกิจกรรมที่เหมือนกันทุกสัปดาห์ตามแนวทางการจัดกิจกรรมฮัลเกาะห์ แต่จะแตกต่างกันที่เนื้อหา

ที่ใช้ในการศึกษาร่วมกัน เช่น 1) การละเมิดหรือการรังแกผู้อื่นโดยการทำร้ายร่างกาย จนถึงขั้นมีบาดแผลถือเป็นสิ่งที่ศาสนาอิสลามสั่งห้ามโดยเด็ดขาด ซึ่งเป็นบาปใหญ่ อันดับที่สองในศาสนาอิสลามรองจากการตั้งภาคีต่ออัลลอฮ์ 2) การสร้างความเดือดร้อนและละเมิดรุกรานผู้อื่นถือว่าเป็นความบกพร่องของความศรัทธาและยังเสี่ยงต่อการตกนรก โดยบุคคลที่มีพฤติกรรมชอบรังแกผู้อื่นถือเป็นความชั่วที่จะถูกสอบสวน และจะต้องชดเชยด้วยกับความดีของเขาหรือด้วยการแบกรับความผิดของคนอื่น 3) ผู้ศรัทธาที่แท้จริงต้องไม่มีความประพฤติที่สร้างความเดือดร้อนให้กับคนรอบข้าง 4) อิสลามต่อต้านการสร้างความเป็นศัตรูต่อกัน และส่งเสริมให้สังคมมีความปรองดอง สามัคคี และให้เกียรติซึ่งกันและกัน และ 5) การกล่าวใส่ร้าย ด่าว่า นินทา และล้อเลียนผู้อื่นเป็นการกระทำที่ต้องห้าม ผู้ฝ่าฝืนจะได้รับบทลงโทษอันแสนสาหัสยิ่งกว่าผู้ที่ขโมยทรัพย์สินของผู้อื่นและถือเป็นการก่ออาชญากรรมทางสังคมอีกด้วย เป็นต้น โดยโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มศึกษาดังกล่าวใช้เวลาในการดำเนินการอย่างน้อย 15 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ๆ ละ 60 นาที รวม 30 ครั้ง เมื่อนักเรียนมีพฤติกรรมเสี่ยงลดน้อยลง หรือไม่มีพฤติกรรมเสี่ยงแล้วนักเรียนกลุ่มดังกล่าวก็จะถูกส่งกลับไปยังครูประจำชั้น เพื่อให้ครูดำเนินการส่งเสริมและป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อไปในข้อ 1.4 และถ้าไม่สามารถแก้ไขพฤติกรรมเสี่ยงได้ก็ต้องพิจารณาว่าจะพยายามแก้ไขต่อไปหรือส่งต่อให้กับผู้เชี่ยวชาญนอกโรงเรียนเป็นผู้ดำเนินการหรือไม่ อย่างไร

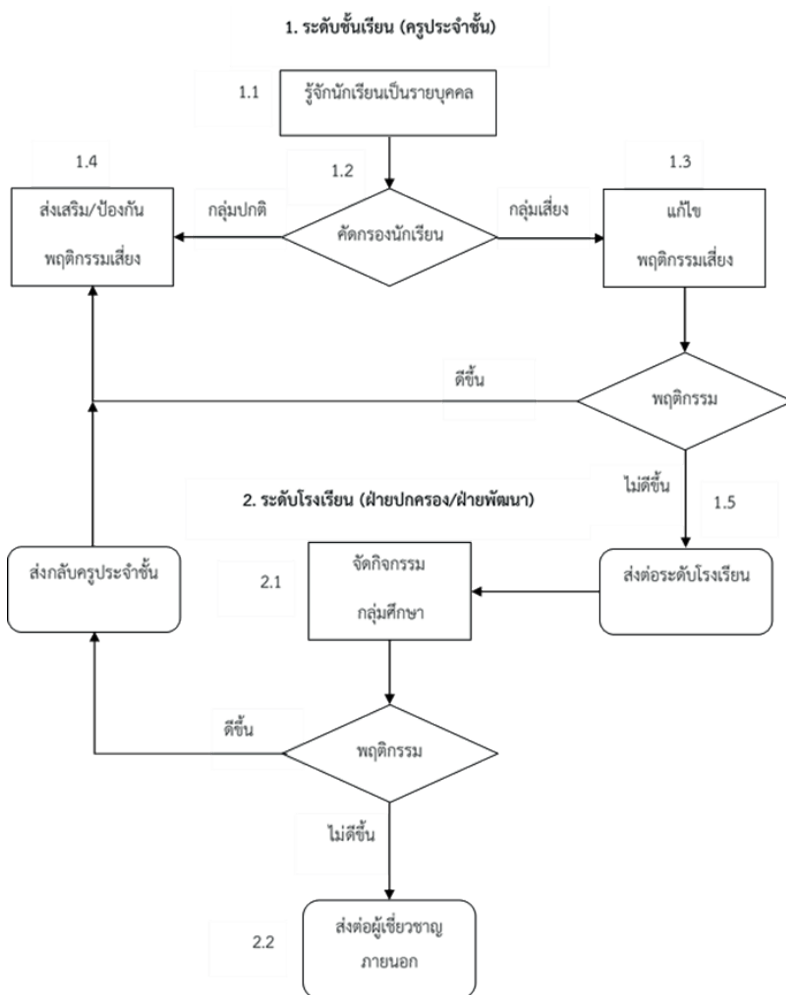
ดังผลการศึกษาของ Laeheem (2013c) ที่พบว่าการจัดกิจกรรมกลุ่มศึกษาเป็นการใช้กระบวนการให้นักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงได้เห็นผลกระทบของการรังแกผู้อื่นและได้เข้าใจเกี่ยวกับบาปกรรมตามหลักการศาสนาอิสลาม รวมทั้งเป็นการนำเทคนิควิธีการทางศาสนาอิสลามที่เรียกว่า “ฮัลเกาะห์” เป็นแนวทางหลักในการดำเนินการแก้ไขพฤติกรรมกรรรังแกดังกล่าวที่มีการนำองค์ความรู้ด้านศาสนาและ

หลักการศาสนา มาพูดคุยและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน Narongraksakhet (2003) และ Mahama (2009) กล่าวว่า การนำหลักการศาสนาอิสลามมาประยุกต์ใช้ในการสร้างความรู้ความเข้าใจและความตระหนักแก่นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มศึกษา สามารถทำให้มุสลิมทุกคนมีจิตสำนึกและตระหนักตลอดเวลาว่า การศึกษาด้านหลักการศาสนาอิสลามเป็นหน้าที่ที่มุสลิมต้องศึกษาหาความรู้และทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการศรัทธา หลักปฏิบัติ และหลักคุณธรรม จริยธรรม เพื่อยึดถือเป็นระบบแห่งชีวิต และเกิดความเจริญงอกงามทั้งในด้านความรู้ทักษะและกระบวนการ ตลอดจนเกิดเจตคติที่ดีอย่างต่อเนื่อง และสามารถนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้อง สามารถพัฒนาตนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามหลักการ ความเชื่อ และวิถีทางศาสนาอิสลาม ที่มุ่งเน้นให้มีคุณลักษณะนิสัย ค่านิยม เจตคติ พฤติกรรม และการฝึกปฏิบัติศาสนกิจในชีวิตประจำวัน และ Laeheem & Baka (2010) พบว่า ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการศาสนาอิสลามเป็นสิ่งสำคัญสำหรับเยาวชนมุสลิม เพราะสามารถป้องกันตนเองจากปัญหาต่าง ๆ ได้ เนื่องจากความรู้เป็นสิ่งที่ช่วยป้องกันไม่ให้อดไปกับสภาพแวดล้อมและกระแสสังคม ทำให้เยาวชนมุสลิมมีวิถีชีวิตตามกรอบที่ศาสนาอิสลามกำหนดไว้ และสามารถป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงของเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้

2.2 การส่งต่อนักเรียนกลุ่มเสี่ยงให้กับผู้เชี่ยวชาญนอกโรงเรียนเป็นกระบวนการแก้ไขพฤติกรรมเสี่ยงต่อการรังแกผู้อื่นที่โรงเรียนขอความช่วยเหลือและความร่วมมือกับบุคคลและหน่วยงานภายนอกช่วยดำเนินการแก้ไขพฤติกรรมเสี่ยงของนักเรียนคนหรือกลุ่มดังกล่าว หลังการที่การแก้ไขปัญหในระดับโรงเรียนไม่ประสบความสำเร็จหรือมีปัญหาอุปสรรคเกิดขึ้นระหว่างการดำเนินการแก้ไข ซึ่งหากโรงเรียนยังพยายามที่จะแก้ไขต่อไปอาจเกิดยากลำบากมากยิ่งขึ้นหรือลุกลามกลายเป็นปัญหาที่มียุ่งยากซับซ้อนจนยากต่อการแก้ไข ดังนั้นทางโรงเรียนก็ควรพิจารณาตัดสินใจมีส่งให้

บุคคลหรือหน่วยงานภายนอกช่วยดำเนินการและรับผิดชอบในการแก้ไขพฤติกรรมเสี่ยงของนักเรียนคนดังกล่าวต่อไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งนักเรียนไปร่วมกิจกรรมค่ายอบรมจริยธรรมอิสลามที่มีสถาบันอุดมศึกษาอิสลาม 2 แห่งดำเนินการเป็นประจำทุกปี ได้แก่ โครงการค่ายอบรมจริยธรรมเยาวชน ภาคฤดูร้อน ของวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี และโครงการค่ายอบรมจริยธรรมอิสลามเยาวชน ภาคฤดูร้อน ของมหาวิทยาลัยฟาฏอนี ซึ่งถ้าหากนักเรียนมีพฤติกรรมเสี่ยงลดน้อยลงหรือไม่มีพฤติกรรมเสี่ยงแล้วนักเรียนกลุ่มดังกล่าวก็จะถูกส่งกลับไปยังครูประจำชั้นเพื่อให้ครูดำเนินการส่งเสริมและป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อไปในข้อ 1.4 และถ้าไม่สามารถแก้ไขพฤติกรรมเสี่ยงได้ทางโรงเรียนก็ควรพิจารณาดำเนินการทั้งระดับโรงเรียนและส่งต่อไปให้กับผู้เชี่ยวชาญนอกโรงเรียนต่อไปเรื่อย ๆ ดังผลการศึกษาที่พบว่า ถ้าหากกระบวนการดำเนินการแก้ไขพฤติกรรมเสี่ยงของนักเรียนโดยบุคลากรและหน่วยงานภายในโรงเรียนไม่ประสบความสำเร็จก็มีความจำเป็นที่ต้องพิจารณาดำเนินการส่งนักเรียนกลุ่มเสี่ยงต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญภายนอก เช่น ศูนย์พิทักษ์สิทธิ์เด็กตามหน่วยงานต่าง ๆ หน่วยงานที่มีหน้าที่สร้างระเบียบวินัยและปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และหน่วยงานของตำรวจและทหาร เป็นต้น (Office of Mental Health Development, 2003) การส่งต่อผู้เชี่ยวชาญนอกโรงเรียนเป็นการส่งเสริมให้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องได้ช่วยเหลือพัฒนานักเรียน กรณีที่เกินความสามารถของสถานศึกษา โดยครูแนะแนวหรือผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ดำเนินการส่งต่อและมีการติดต่อรับทราบผลการช่วยเหลือเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง (Department of Mental Health, 2002) และการส่งต่อนักเรียนต้องติดต่อและประสานงานกับคนที่เกี่ยวข้องหลายฝ่าย โดยเฉพาะการส่งต่อภายนอกต้องใช้งบประมาณในการดำเนินการมาก ดังนั้นโรงเรียนควรมีการจัดสรรงบประมาณที่เกี่ยวข้องอย่างเพียงพอ ถึงจะทำให้การดำเนินการส่งต่อ

นักเรียนกลุ่มเสี่ยงให้กับผู้เชี่ยวชาญนอกโรงเรียนมีโอกาสเป็นไปได้และประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย รวมทั้งทำให้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป (Nittaya, 2008) รายละเอียดรูปแบบดังกล่าวข้างต้นสามารถแสดงดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 รูปแบบการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการรังแกผู้อื่นของนักเรียน
โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดยะลา

สรุป

จากภาพประกอบ 1 แสดงรูปแบบการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการรังแกผู้อื่นของนักเรียนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดยะลา ซึ่งมีขั้นตอนในการดำเนินการอย่างเป็นระบบและชัดเจน 2 ระดับ คือ

ระดับที่ 1 ระดับชั้นเรียน เป็นการดำเนินการโดยมีครูประจำชั้นเป็นผู้รับผิดชอบหลัก โดยดำเนินการ ใน 5 ขั้นตอนคือ 1) การทำความรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการใช้ประกอบการพิจารณาจัดกลุ่มออกเป็นกลุ่มตามที่มีพฤติกรรมปกติและกลุ่มที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการรังแกผู้อื่น เช่น การสัมภาษณ์รายบุคคล การสัมภาษณ์เพื่อนนักเรียน การสังเกตพฤติกรรม การเยี่ยมบ้านนักเรียน การศึกษาข้อมูลจากระเบียนสะสม และการประเมินตนเองของนักเรียน เป็นต้น 2) การคัดกรองนักเรียน เพื่อเป็นการยืนยันการจำแนกนักเรียนว่ามีความถูกต้องและตรงบุคคลหรือไม่อย่างไร และสามารถดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว ซึ่งบางกรณีอาจมีความจำเป็นต้องแก้ไขโดยเร่งด่วน โดยนักเรียนที่ถูกจำแนกอยู่ในกลุ่มเสี่ยงต้องได้รับการแก้ไขและปรับพฤติกรรม และนักเรียนที่ถูกจำแนกอยู่ในกลุ่มปกติต้องได้รับการป้องกันและส่งเสริมพฤติกรรมต่อไป 3) การแก้ไขและปรับพฤติกรรมการรังแกแก่นักเรียนกลุ่มเสี่ยง โดยการใช้กระบวนการให้คำปรึกษาเบื้องต้นเพื่อเป็นการผ่อนคลายปัญหาให้ลดน้อยลงทั้งด้านความรู้สึกนึกคิดและการแสดงออก พฤติกรรมที่สื่อถึงการรังแกผู้อื่นทั้งทางวาจา อารมณ์ และการกระทำ โดยมุ่งหวังให้นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้นต่อไป โดยครูต้องมีการจัดทำกิจกรรมร่วมกับการให้คำปรึกษาเพื่อให้การช่วยเหลือมีประสิทธิภาพมากขึ้นและมีการดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนมากขึ้น 4) การส่งเสริมและป้องกันพฤติกรรมการรังแกแก่นักเรียน เป็นการดำเนินการควบคุม ดูแล และส่งเสริมนักเรียนที่ถูกจำแนกจาก

การคัดกรองให้อยู่ในกลุ่มปกติมีโอกาสที่จะมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการรังแกผู้อื่น และไม่ให้นักเรียนที่ได้รับการแก้ไขพฤติกรรมเสี่ยงให้อยู่ในกลุ่มปกติแล้วกลับไปอยู่ในกลุ่มที่พฤติกรรมเสี่ยงอีกต่อไป และ 5) การส่งต่อนักเรียนกลุ่มเสี่ยงให้กับระดับโรงเรียนหลังจากที่ครูประจำชั้นพิจารณาแล้วว่าไม่สามารถที่แก้ไขพฤติกรรมเสี่ยงของนักเรียนคนดังกล่าวได้หรือเกิดความยากลำบากและมีปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการ และไม่สามารถดำเนินการต่อได้

ระดับที่ 2 ระดับโรงเรียน เป็นการดำเนินการโดยมีครูฝ่ายปกครองและครูฝ่ายพัฒนาศักยภาพนักเรียนเป็นผู้รับผิดชอบหลัก โดยดำเนินการ 2 ขั้นตอนคือ 1) การแก้ไขและปรับพฤติกรรมการรังแกโดยใช้โปรแกรมกิจกรรมกลุ่มศึกษา (ฮัลเกาเฮย์) ซึ่งเป็นโปรแกรมที่เน้นการอบรมขัดเกลารูปแบบอิสลามที่ให้ความสำคัญกับการให้ความรู้ด้านศาสนาทั้งในเรื่องหลักการศรัทธา หลักการปฏิบัติ และหลักคุณธรรมจริยธรรมอิสลาม รวมทั้งการฝึกให้มีการปฏิบัติศาสนกิจ โดยใช้เวลาในการดำเนินการอย่างน้อย 15 สัปดาห์ ๆ ละ 2 ครั้ง ๆ ละ 60 นาที รวม 30 ครั้ง เมื่อนักเรียนมีพฤติกรรมเสี่ยงลดน้อยลงหรือไม่มีพฤติกรรมเสี่ยงแล้วนักเรียนกลุ่มดังกล่าวก็จะถูกส่งกลับไปยังครูประจำชั้นเพื่อให้ครูดำเนินการส่งเสริมและป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อไป ในข้อ 1.4 และถ้าไม่สามารถแก้ไขพฤติกรรมเสี่ยงได้ก็ต้องพิจารณาว่าจะพยายามแก้ไขต่อไปหรือส่งต่อไปให้กับผู้เชี่ยวชาญนอกโรงเรียนเป็นผู้ดำเนินการหรือไม่ อย่างไร และ 2) การส่งต่อนักเรียนกลุ่มเสี่ยงให้กับผู้เชี่ยวชาญนอกโรงเรียน เป็นกระบวนการแก้ไขพฤติกรรมเสี่ยงต่อการรังแกผู้อื่นที่โรงเรียนขอความอนุเคราะห์และทำความร่วมมือกับบุคคลและหน่วยงานภายนอกช่วยดำเนินการแก้ไขพฤติกรรมเสี่ยงของนักเรียนคนหรือกลุ่มดังกล่าว หลังการที่การแก้ไขปัญหาในระดับโรงเรียนไม่ประสบความสำเร็จหรือมีปัญหาอุปสรรคเกิดขึ้นระหว่างดำเนินการแก้ไข ซึ่งหากโรงเรียนยังพยายามที่จะ

แก้ไขต่อไปอาจเกิดยากลำบากมากยิ่งขึ้นหรือลุกลามกลายเป็นปัญหาที่มียุ่งยากซับซ้อนจนยากต่อการ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

1.1 ในการนำรูปแบบการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการรังแกผู้อื่นของนักเรียนไปใช้นั้นผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายต้องเห็นความสำคัญและมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการใช้แบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการรังแกผู้อื่น และวิธีการใช้โปรแกรมป้องกันและลดพฤติกรรมรังแกกันระหว่างนักเรียนโดยใช้ “กิจกรรมกลุ่มศึกษา” ซึ่งอาจมีการประชุมชี้แจงผู้ปกครองและนักเรียนให้ได้รับทราบเกี่ยวกับรูปแบบดังกล่าวข้างต้น ส่วนครูประจำชั้น ครูฝ่ายปกครอง และครูฝ่ายพัฒนาศักยภาพนักเรียนนั้นต้องได้รับการอบรมเพื่อให้สามารถดำเนินการตามรูปแบบข้างต้นได้อย่างถูกต้อง

1.2 ครูอาจารย์และพ่อแม่ผู้ปกครองต้องให้ความสำคัญและเอาใจใส่กับปัญหาพฤติกรรมรังแกกันระหว่างนักเรียน เพื่อให้ความช่วยเหลือและปรับปรุงแก้ไขให้เป็นพฤติกรรมที่เหมาะสม และป้องกันไม่ให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่รุนแรงมากขึ้นต่อไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งไม่ควรคิดว่าพฤติกรรมรังแกผู้อื่นระหว่างนักเรียนเป็นพฤติกรรมตามปกติในวัยเด็กของนักเรียน ควรต้องตระหนักอยู่เสมอว่าเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบอย่างร้ายแรงต่อเนื่องเป็นวงจรทั้งนักเรียนที่ถูกรังแกและนักเรียนที่รังแกผู้อื่น

1.3 บุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในสังคมไทยต้องมองว่าพฤติกรรมรังแกกันระหว่างนักเรียนไม่ได้เป็นพฤติกรรมตามปกติธรรมดาตามวัยเด็กของนักเรียน ไม่ได้เป็นพฤติกรรมการเล่นอย่างสนุกสนานที่อาจเกินเลยขอบเขต และไม่ได้เป็นพฤติกรรมที่เป็นความไร้เดียงสาของนักเรียนเอง ดังนั้นบุคคลและหน่วยงานที่

เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชนควรให้ความสนใจที่จะดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างจริงจังและเป็นรูปธรรมมากขึ้น

1.4 การนำรูปแบบการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการรังแกผู้อื่นของนักเรียนไปใช้นั้นต้องทำความเข้าใจและอาศัยความร่วมมือของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจึงจะประสบผลสำเร็จ ดังนั้นในการคัดเลือกคณะกรรมการดำเนินงานจึงต้องเลือกจากผู้ที่เกี่ยวข้อง สมครใจ และยินดีให้ความร่วมมือ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการนำรูปแบบการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการรังแกผู้อื่นของนักเรียนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจากการวิจัยในครั้งต่อไปปฏิบัติการจริงกับโรงเรียนเป้าหมาย เพื่อเป็นตรวจสอบและประเมินความเหมาะสมและประสิทธิภาพของรูปแบบดังกล่าว

2.2 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริมและขยายผลการศึกษาให้แก่โรงเรียนเป้าหมายโดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นการใช้แบบคัดกรองพฤติกรรมเสี่ยงต่อการรังแกผู้อื่น การนำโปรแกรมป้องกันและลดพฤติกรรมรังแกกันระหว่างนักเรียน และการกำหนดนโยบายการป้องกันโดยใช้รูปแบบการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการรังแกผู้อื่นของนักเรียนที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้

2.3 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับสภาพปัญหา สาเหตุ และแนวทางการแก้ไขพฤติกรรมรังแกของนักเรียนให้ครอบคลุมโรงเรียนทุกประเภทและทุกระดับชั้นทั้งในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และพื้นที่จังหวัดอื่น ๆ แล้วนำผลการศึกษาที่ได้มาเปรียบเทียบเพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนาและการกำหนดแนวนโยบายที่มีความชัดเจนมากขึ้นต่อไป

2.4 ควรมีการพัฒนาและประยุกต์ใช้แนวทางการแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการรังแกของนักเรียนโดยใช้ “กิจกรรมกลุ่มศึกษา” ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เน้นการอบรมแนวทางตามวิถีอิสลาม การแนะนำตักเตือนเชิงสร้างสรรค์ การประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี และการสอนศาสนา การฝึกอบรมระเบียบวินัย และจัดโครงการแก่นักเรียนเป็นพิเศษ โดยเน้นกระบวนการขัดเกลาจิตใจ อารมณ์ สติปัญญา และจิตวิญญาณทางศาสนาอิสลาม เพื่อให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนและคุณลักษณะของกลุ่มเป้าหมายต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยในครั้งนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากกองทุนวิจัยคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ประจำปีงบประมาณ 2559 สัญญารับทุนเลขที่ ป.001/2559

References

- Besag, V. E. (1989). *Bullies and victims in schools*. Milton Keynes: Open University Press.
- Besag, V. E. (2006). Bullying among girls: Friends or foes? *School Psychology International*, 27(5), 535–551.
- Boonliam, C. (2010). *A proposed model of information system development for administration of student support system of Nikhom Sang Ton-eng 6 School, Ubon Ratchathani Educational Service Area Office 3*. (Unpublished master's thesis). Ubon Ratchathani Rajabhat University, Ubon Ratchathani. [In Thai]

- Boulton, M., & Underwood, K. (1992). Bully/victim problems among middle schoolchildren. *The British Journal of Educational Psychology*, 62, 73–87.
- Craig, W. (1998). The relationship among bullying, victimization, depression, anxiety, and aggression in elementary schoolchildren. *Personality and Individual Differences*, 24(1), 123–130.
- Department of Mental Health. (2001). *The screening inventory of mental health*. Bangkok: Ministry of Public Health. [In Thai]
- Farrington, D. (1993). Understanding and preventing bullying. In Tonry, M. & Morris, N. (Eds.). *Crime and justice: A review of the research* (pp. 381–458). Chicago: University of Chicago Press.
- Junlapiya, P. (2007). *Relationships between the perception of bullying behavior and bullying behavior of students in Chiang Mai Province* (Unpublished master's thesis). Mahidol University, Bangkok. [In Thai]
- Ketphukhiao, A. (2012). *Strategies of student support system in Amata Technological College Khon Kaen Province: A participatory action research* (Unpublished master's thesis). Khon Kaen University, Khon Kaen. [In Thai]
- Laeheem, K. (2009). *Bullying behaviour in Pattani primary schools* (Unpublished Doctoral Dissertation). Prince of Songkla University, Pattani.
- Laeheem, K. (2013a). Bullying behavior among primary school students in Islamic private schools in Pattani Province. *Kasetsart Journal: Social Sciences*, 34(3), 500–513.

- Laeheem, K. (2013b). Family and upbringing background of students with bullying behavior in Islamic private schools, Pattani Province, Southern Thailand. *Asian Social Sciences*, 9(7), 162–172.
- Laeheem, K. (2013c). Guidelines for solving bullying behaviors among Islamic private school students in Songkhla Province. *Asian Social Science*, 9(11), 83–89. [In Thai]
- Laeheem, K. (2013d). *Student bullying behaviors*. Songkhla: Prince of Songkla University. [In Thai]
- Laeheem, K. (2014). Factors related to students' bullying behavior in Islamic private schools, Songkhla Province. *Srinakharinwirot Research and Development (Journal of Humanities and Social Sciences)*, 6(12), 14–30. [In Thai]
- Laeheem, K., & Baka, D. (2010). A study of the Thai Muslim youth's way of life to maintaining peace in the three Southern border provinces of Thailand. *Songklanakarin Journal of Social Sciences & Humanities*, 16(6), 973–988. [In Thai]
- Laeheem, K., & Sungkharat, U. (2012a). Relationships between affective characteristics factors, family upbringing factors, violence influence factors, and bullying behavior of Islamic private schools students in Songkhla Province. *Journal of Liberal Arts, Prince of Songkla University*, 4(2), 65–82. [In Thai]
- Laeheem, K., & Sungkharat, U. (2012b). Development of screening

- inventory for students at risk of exposure to bullying behavior in Islamic private schools, Songkhla province. *Kasetsart Journal: Social Sciences*, 33(2), 175–187. [In Thai]
- Laeheem, K., & Sungkharat, U. (2014). Predicting factors for bullying behavior of Islamic private schools students in Songkhla Province. *NIDA Development Journal*, 54(1), 189–220. [In Thai]
- Laeheem, K., Kuning, M., & McNeil, N. (2009). Bullying: Risk factors becoming ‘Bullies’. *Asian Social Science*, 5(5), 50–57.
- Laeheem, K., Kuning, M., McNeil, N., & Besag, V. E. (2008). Bullying in Pattani primary schools in Southern Thailand. *Child: Care Health and Development*, 35(2), 178–183.
- Mahama, M. (2009). *Islam: Way of life*. Songkhla: Po-bard. [In Thai]
- Marnhet, P. (2010). *Implementation of student monitoring in Watsantikirirom School under the Surat Thani Educational Service Area 2*. (Unpublished master’s thesis). Kasetsart University, Bangkok. [In Thai]
- Ministry of Education. (2015). *Criteria of school size*. Bangkok: Office of the Basic Education Commission. [In Thai]
- Narongraksakhet, I. (2003). *History of Islamic education*. Pattani: College of Islamic studies, Prince of Songkla University. [In Thai]
- Nittaya, P. (2008). *The states and problems on schoolchildren counseling under the office of khonkaen Educational Service Area 4*

- (Unpublished master's thesis). Loei Rajabhat University, Loei. [In Thai]
- Office of Mental Health Development. (2003). *Teachers guide for students' care system of Pratomsuksa 1-6*. Bangkok: Department of Mental Health. [In Thai]
- Pengpinij, T. (2006). Violence, then we will blame anyone. *Banmuang*, (January 25, 2006), 19. [In Thai]
- Phonrachom. (2012). *Participatory action research for performance development of the student care and support system of Kham A Huan Sisurat Witthaya School under Mukdahan Primary Educational Service Area Office* (Unpublished master's thesis). Sakon Nakorn Rajabhat University, Sakon Nakorn. [In Thai]
- Tapanya, S. (2006). *The survey of students' bullying problem*. Chiang Mai: Chiang Mai University. [In Thai]
- Yodprang, B. (2007). *Bullying among lower secondary school students in Pattani province* (Unpublished master's thesis). Prince of Songkla University, Pattani.